

Rita Dove

MISSISSIPPI

Kezdetben volt a sötét
nyögés és nyikorgás, egy lapátkerék
forog hosszirányban. Majd
sűrűsödik, orgonaillat,
kakukkfű illata; könnyű szőrök
egy izzadt csuklóra tapadva.
Ott zuhogtunk alá,
a folyó, a csusszanó
hús és olvatag árnyék.
Ott álltunk az Új Világ
fedélzetén, a rérképek kora előtt:
meg-megrándul a langyos szél,
s a lélek elsüvölt...

RABSZOLGATRANSZPORT MARYLANDBŐL MISSISSIPPIBE

(1839. augusztus 22-én egy kocsiakomány rabszolga széltörte a láncait, megölt két fehér férfit, és megszökött volna, ha egy rabszolganő föl nem segíti a lovára a néger hajcsárt, aki aztán segítségért sietett.)

*Nem tudom, hogy azért segítettem-e föl,
mert azt hittem, hogy ő a mi megváltónk,
vagy másért. Agyonverve hagyták az út közepén,
por kavargott a teste körül,
mintha a rezzenetlen fényben tündökölve
egy moszkítóraj nyitna fölötte ernyőt.
Járomcsontján a bőr
úgy pattant szél, mint a fővő édesgyökér –
levált szemhéja szabadon fityegett –
az én szemem ült az ő az anyémnél sárgább arcában.
Halál és megváltás – egyik a másiknak barátja.
Nem vagyok állat. Érzéseim vannak.
A fiam is lehetett volna.*

„A néger Gordon alig menthetvén életét, lóhalálában ért
 az ültetvényre, nyomában üldözőivel.
 A környéket föllármázták, és megindult a keresés.
 Számos néger az erdőbe vette be magát, de foltaláltatván
 leolettak, s így véget ért e szörnyűséges zendülés és gyilkolás.”

*

Nyolc mérföldre Portsmouthtól dél felé az utolsó kézbilincs is
 lepattant a csupasz bőrről. Az utolsó, amit a hajcsár látott,
 mielőtt hátulról lebunkózták volna, valószínűleg fák voltak,
 olyanok, mint a broccoli. Hatvan rabszolga ömölt ki
 a kocsiából, bűdösen, félig eszméletlenül, szabadon.

Petit, a málhamester futott a korbácsával.
*Valamelyik nigger ráfeküdt a szomszédja lábára, gondolta, mielőtt
 meglátta volna, hogy kiszabadultak. Megállj! üvöltött,
 de még a gyerek lányok sem hallgattak rá. Jobbra tőle
 Atkins zuhant a bunkók koronája alá. Egy arcizmuk
 sem rezdült. Várjatok. Nem kéne nektek ezlet csiná'ni.*

VALAKI VÉRE

Reggeli hatkor a rakparton álltam,
 és azt gondoltam: *Ez itt Independence, Missouri.*
Engem itt hagynak. A hajó tovább megy New Orleansba.
 Úgy tetszett, csak percek óta élek, s most itt vége is.

Szótlatlanul túrtam, hogy az asszony átöleljen
 és a bocsánatomat kérje, amiért a világra szült.
 Ahogy a nap ezer tűvé törte a víz színét,
 s valaki ujjbogyének vére vöröslött minden tű hegyén,

a hajó lassúdan elvált a parttól.
 Figyeltem az arcát, míg csak egybe nem olvadt
 azzal az árnnyal, mely a napsütés szilánkjain lebegett.
 Ott álltam. Nem segíthettem rajta. Megbocsátok.

SUMMIT BEACH, 1921

A néger part egy olajos dob meg a mandolin
nyilalló ritmusára ugrált,
a fél világ legfénylőbb barna vállairól
röpködnek le ma a pulóverek.

A lány a tűz mellett ült, a sálját
egy hamis kámea fogta össze. Fagyos volt,
kősz, nem akart táncolni –
térdén a sebhely meg-megrándult
az esti hidegben.

Papa valaha azt mondta, ne hamarkodd el,
neked nincs semmid, csak saját magad. Így hát nem tűrte,
hogy lenyessék a szárnyát, bár elfogadta a fiúktól,
ha babérteát hoztak neki, s úgy kortyolta lassan,
ahogy egy elejtett zsebkendő száll alá.

Valaha a térde addig viszkedett a gipszben,
míg bátor lélekből kicsinyes nőszemély lett.
Most várhat, most színarany.
S ha egyszer az ő embere mosolyog végre rá, az olyan lesz,
hogy zene fog fölfele futni a lábikráján,

akárcsak egy bizsergő kuncogás. Az enyhe szélben
úgy bedugult a füle, mintha víz ment volna bele,
vagy a sűrű levegő, mint gyerekkorában, amikor
fölmászott a Papa sufnijára, s a bádogtetőről
lelépett a nagy semmibe,

kezében az ernyője, vállán láthatatlan szárnyak.

ARS POETICA

Az a harminc mérföld a legközelebbi túrhető étteremig
semmi sem volt, egy hunyorítása
véghetetlen hosszan Wyomingra meresztett szemünknek.
Félúton az ismeretlen de máris borzasztóan
fontos esszéista fölűváltott Állatok meg!

Bele akarom *érezni* magam ebbe; és ment
 vagy tizenöt métert a földön,
 mielőtt rászakadt volna az ég, és futólépésben, Jézust kiáltva
 jött volna vissza – ott kint semmi sincs!

Egyszer meg találkoztam egy ausztrál regényíróval,
 aki azt mondta, hogy azért nem tanult meg főzni,
 mert az csökkentette volna az alkotó energiáját.
 Leghőbb vágya az volt,
 hogy megnémuljon; könyvoldalakból rakott kazlat;
 fejszével kezdett minden napot.

Én ebben a versben kicsi akarok lenni,
 szellemváros
 a szándékok világtérképén.
 Akkor héjaként bejelölhetsz engem:
 a célpontot mutató, mozgó x jelet.

Orbán Ottó fordításai

Tandori Dezső

HÍVSÁG MÖGÖTT MOZDULATLANUL

Rainer Maria Rilke – Nemes Nagy Ágnes

I. Az elemi dolog. – A vers elemi dologként önmagunk elemi dolgaira vezet rá. A vers, ha ez így igaz, önmaga korében megmaradni bír – s megmaradni bírván, tágít is ezen a körön, lehetővé tesz lehetőségeket, melyek visszaháramlanak rá. De mikor történik meg ez utóbbi? Ha olyanná tett minket – lehetőségeinket lehetővé –, hogy az elemi jegyű „mozdulatlanságunk” megőrződhet. Tehát a verssel, megjelenésével, életünkben játszott szerepével „nem történt semmi”, semmi változás, sőt. Valami evidencia volt, elemi dolog – eredendő; és ebből eredt megint valami más. Ahogy a vers hasonlat volt az életünkre, az életünk később hasonlat lehet a versre. Ám a vers itt már nem műfaj, nem is irodalom, nem bölcsélet stb., hanem valami eredendően létező. Miközben a hatása alatt álltunk, észrevétlenül jutottunk el oda, hogy a versnél és önmagunknál, akár e kettő túl személyes, énjellegű kölcsönhatásánál és szerveségénél is tobbig juthatunk: ám ez nem képlet, nem absztrakció, nem élettelenység; így válik kikerülhetetlenné, hogy ha valaki a közelemben meghal, e sorok „jussanak az eszembe”, illetve – mert az „ész” is absztrakció így – ezek a sorok vannak, együttetésük van: „egyedül, egyedül, a kezek szétterülnek, / nem tart tovább már, ami tart, / a szív alatt